

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 1. heinäkuuta 2019
(OR. en)

10688/19

SOC 521
EMPL 402
ECOFIN 674
EDUC 332

ILMOITUS

Lähtettäjä:	Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Vuoden 2019 maakohtaisia suosituksia ja vuoden 2018 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa koskeva arviointi = Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean lausuntojen hyväksyminen

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena edellä mainitut lausunnot 8. heinäkuuta 2019 kokoontuvaa työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostoa (TSTK) varten.

Vuoden 2019 horisontaalinen lausunto eurooppalaisesta ohjausjaksosta

Neuvoston antaman toimeksiannon mukaisesti työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea ovat tarkastelleet vuoden 2018 maakohtaisiin suosituksiin sisältyvien työmarkkina- ja sosiaalisten näkökohtien täytäntöönpanoa. Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea ovat toimittaneet neuvostolle kesäkuussa 2019 horisontaaliasiakirjan, joka sisältää Euroopan komission vuoden 2019 maakohtaisia suosituksia koskevia pohdintoja, jäsenvaltioiden työllisyys- ja sosiaalipolitiikan uudistuksia koskevasta komiteoiden monenvälisestä valvonnasta saatuja tärkeimpiä viestejä ja arvion edistymisestä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamisessa. Tässä edellistä asiakirjaa täydentävässä horisontaaliasiakirjassa tarkastellaan eurooppalaisen ohjausjakson hallinnointinäkökohtia (osa 1), työmarkkinaosapuolten ja sosiaalialan kansalaisjärjestöjen näkemystä (2 osa) sekä monenväliseen valvontaan liittyvistä arvioista saadut aihekohtaiset viestit (osa 3) kummankin komitean osalta.¹

Osa 1: Maakohtaisia suosituksia koskeva prosessi ja eurooppalainen ohjausjakso

Eurooppalainen ohjausjakso on arvokas väline jäsenvaltioiden uudistustoimien koordinoimista, edistämistä ja valvontaa varten. Sen avulla arvioidaan ja tuetaan jäsenvaltioiden uudistuksia sekä niiden laajemman politiikkayhdistelmän koostumusta ja laatua. Komission 5. kesäkuuta esittämä vuoden 2019 maakohtaisia suosituksia koskeva paketti on jatkoa edellisten vuosien työlle, ja komiteat katsovat, että kyseessä on tasapainoinen ja sosiaaliselta ulottuvuudeltaan vahva paketti. Vaikka komiteat suhtautuvatkin tähän seikkaan myönteisesti, muutamat jäsenvaltiot kehottivat pohtimaan eurooppalaisen ohjausjakson soveltamisalaa suhteessa eri politiikan aloihin ja korostivat näkemystään, jonka mukaan prosessin painopisteet ovat viime vuosina levinneet huomattavasti laajemmalle. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari on näkyvässä asemassa ja sen periaatteet on otettu paketissa hyvin huomioon, mikä on myös myönteistä. Jotkut jäsenvaltiot katsoivat, että pilarin periaatteet olisi integroitava paremmin maakohtaisiin suosituksiin ja että pilarin periaatteiden jatkuva arviointi on aihe, jonka parissa työskentelemällä olisi jatkossa paljon voitettavissa.

¹ Maakohtaiset suositukset toimitetaan liitteenä.

Tänä vuonna maakohtaisten suositusten kokonaismäärä kasvoi edellisvuoteen verrattuna. Tämä johtuu etenkin uusista, investointeihin liittyvistä maakohtaisista suosituksista ja siitä, että Kreikka, joka on saanut menestyksekkäästi päätökseen rahoitustukiohjelmansa, on otettu mukaan eurooppalaiseen ohjausjaksoon. Myönteistä on, että sosiaalista ulottuvuutta sekä työllisyys- ja koulutusulottuvuutta on vahvistettu edelleen. Komiteat toistavat, että väestön ikääntyminen, digitalisaatio ja ilmastonmuutos huomioon ottaen eurooppalaisessa ohjausjaksoprosessissa olisi säilytettävä kokonaisvaltainen toimintamalli, jolla politiikat ja uudistukset integroidaan kaikkiin asiaankuuluviin aloihin, kuten talouteen, työllisyyteen, koulutukseen ja sosiaaliseen osallisuuteen. Äskettäin hyväksytyistä työllisyyden suuntaviivoista on tässä yhteydessä poliittista ja oikeudellista tukea.

Tämän vuoden paketissa investoinnit ja uudistukset on myös sovitettu tiiviimmin yhteen, ja maakohtaisissa suosituksissa painotetaan vahvemmin investointeja. Komiteat panevat merkille, että kukin jäsenvaltio on saanut investointeja koskevan maakohtaisen suosituksen ja että muillakin maakohtaisilla suosituksilla voi olla investointiulottuvuuksia, jotka liittyvät erityisesti työllisyyteen, sosiaalipoliittikkaan ja koulutukseen. Komiteat toteavat, että investointiulottuvuuden huomioon ottaminen auttaa sovittamaan uudistustoimet ja investointipäätökset paremmin yhteen ja vahvistaa siten ohjausjaksoa entisestään. Monet jäsenvaltiot kehottivat pohtimaan tarkemmin investointitarpeiden ja EU:n rakennerahastojen välistä yhteyttä. Jotkut myös korostivat, että finanssipoliittisten sääntöjen ja niiden politiikka-alojen, joille EU:n rakennerahastoista voidaan myöntää investointirahoitusta, on oltava riittävän joustavia.

Komiteat korostavat, että sekä työllisyyskomitean että sosiaalisen suojelun komitean työskentelytapa ohjausjaksossa on viime vuosina parantunut, ja painottavat seuraavia itse prosessia ja maakohtaisten suositusten laatimista koskevia näkökohtia.

Komiteat toteavat **prosessin** osalta, että vuoden 2019 maakohtaisten suositusten myöhästyminen oli huolestuttavaa erityisesti siksi, että vaarana oli, ettei Eurooppa-neuvosto ehtisi antaa poliittista hyväksyntäänsä sen jälkeen kun pakettia oli arvioitu riittävästi neuvoston komiteoissa.

TSTK- ja Ecofin-komiteoiden tiiviin yhteistyön ansiosta kuitenkin varmistettiin, että prosessi sujui joustavasti siitä huolimatta, että maakohtaiset suositukset annettiin myöhässä. Komiteoilla oli edelleen aktiivinen rooli valmisteltaessa maakohtaisten suositusten hyväksymistä neuvoston asiasta vastaavissa kahdessa kokoonpanossa eli TSTK- ja Ecofin-neuvostoissa. Talouspoliittisen komitean, työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean yhteinen kokous on jatkossakin tehokas tapa keskustella monista luonteeltaan monialaisista maakohtaisista suosituksista. Riittävän ajan varaaminen keskusteluun lisää vastuunottoa, mahdollistaa syvemmän ja aidosti monenvälisen yhteisymmärryksen ja pitkällä aikavälillä edistää uudistusten toteuttamista.

Sille annettiin tunnustusta, että komission asiakirja-aineisto pysyi korkealaatuisena koko ohjausjaksoprosessin ajan. Komission jäsenvaltioiden kanssa käymiä kahdenvälisiä neuvotteluja raporteja koskevista ehdotuksista pidetään hyödyllisinä pyrittäessä parantamaan jäsenvaltioiden ja komission käsitystä arvioinnista, siihen liittyvistä haasteista ja politiikkatoimista. Lisäksi niillä voidaan lisätä jäsenvaltioiden vastuunottoa maakohtaisista suosituksista, mikä on ratkaisevan tärkeää ohjausjakson tuloksekkisuuden kannalta. Vaikka tämän todettiin olevan myönteinen piirre prosessissa, komiteat toistavat, että vieläkin tiiviimpi ja oikea-aikaisempi osallistuminen on toivottavaa, koska se lujittaa merkittävästi vastuunottoa ja parantaa siten uudistusten onnistumismahdollisuuksia.

Komiteat toistavat myös, että olisi löydettävä tehokkaampi tapa ratkaista jäsenvaltion asiakysymyksiin esittämät huomautukset ennen tärkeimpiä komiteakokouksia. Tämä, samoin kuin jäsenvaltioiden omien kommenttien selkeä priorisointi ja kommenttien keskittäminen maakohtaisiin suosituksiin, auttaisi keskittymään keskusteluissa asiakysymyksiin.

Komiteat pitävät myös myönteisenä sitä, että jäsenvaltiot kommentoivat yhä enemmän muiden jäsenvaltioiden maakohtaisia suosituksia ja niiden johdanto-osia, koska se osoittaa, että niistä on yhteistä etua ja niillä on heijastusvaikutuksia Euroopan unionissa. Nämä keskustelut auttavat edistämään yhteisymmärrystä yhteisistä politiikkahaasteista ja syventämään hyvien käytäntöjen vaihtoa.

Komiteoiden valvontavälineiden liittäminen toisiinsa ja niiden konkreettinen hyödyntäminen neuvoteltaessa maakohtaisista suosituksista ovat jälleen kerran osoittaneet tehonsa.

Myös työllisyyskehityksen seurantavälineessä ja sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälineessä esitetyt havainnot osoittautuivat keskusteluissa hyödyllisiksi. Komiteat panevat merkille, että komissio on maakohtaisten suositusten ja niistä käytävien neuvottelujen todistuspuhjan laadinnassa ottanut merkittäväällä tavalla huomioon monenvälisen valvontatyön. Valvontaa koskevat päätelmät, jotka laadittiin maakohtaisista suosituksista käytyjen keskustelujen aikana, toimivat usein lopullisena ratkaisuna tietyistä kohdista käydyille keskusteluille. Valvontatyö, joka vaatii sekä komissiolta että jäsenvaltioilta huomattavia resursseja, on jälleen kerran osoittanut hyödyllisyytensä tässä syklin vaiheessa. Samalla tulevaisuutta ajatellen mainittiin, että on pohdittava, miten valmistelutyötä voitaisiin tehostaa entisestään.

Yleisesti tunnustettiin, että työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan edustajien ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien aito osallistuminen on keskeisen tärkeää uudistusten toteuttamisen ja tehokkuuden kannalta.

Maakohtaisten suositusten **laatimisen** osalta komiteat panivat merkille komission tekstin korkealaatuisuuden ja sen, että tarpeettomia määritteitä on vältetty (esimerkiksi "continue", "proceed" ja "further"). Vastaavasti komiteat noudattivat yleisenä sääntönä sitä, että sellaisia muutosehdotuksia, jotka eivät koske asiasisältöä ja joissa ei oteta huomioon arvioinneista ohjausjakson aikana tehtyjä päätelmiä, ei hyväksytä. Komiteat korostivat, että asiayhteys olisi ilmaistava riittävän selkeästi maakohtaisissa suosituksissa mutta katsovat, että johdanto-osa ei saisi toimia maakohtaisten suositusten korvaajana. Jäsenvaltioiden edistymistä on myös toivottavaa arvioida tarkemmin ja johdonmukaisemmin johdanto-osissa.

Komiteat toteavat **tulevaisuutta** ennakoivasti, että maakohtaisissa suosituksissa olisi myös tunnustettava paremmin uudistusprosessin poliittinen todellisuus. Uudistusten määrittäminen, niistä keskustelu ja niiden toteuttaminen vievät aikaa. Ne toteutetaan usein monivuotisten syklien puitteissa. Siksi olisi pohdittava sitä, miten keskipitkä aikajänne voidaan integroida paremmin maakohtaisiin suosituksiin ja samalla säilyttää uudistusvauhti ja kytkökset kansallisiin poliittisiin sykleihin.

Osa 2: Työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan edustajien näkemykset

Työmarkkinaosapuolten osallistuminen ja kansalaisyhteiskunnan kuuleminen ovat edelleen keskeisessä asemassa toimintapoliittisten uudistusten onnistuneen täytäntöönpanon kannalta. Molemmat komiteat vaihtoivat näkemyksiä komission, Euroopan tason työmarkkinaosapuolten ja sosiaalialan kansalaisjärjestöjen kanssa komiteoiden monenvälisen valvonnan ja uusia maakohtaisia suosituksia koskevan paketin yhteydessä. Näin alustettiin keskustelua itse suosituksista.

Sekä Euroopan tason työmarkkinaosapuolet että sosiaalialan kansalaisjärjestöt olivat tyytyväisiä tehostettuun yhteistyöhön komiteoiden kanssa ja pitivät edelleen myönteisenä osallistumistaan EU:n tasolla. Ne ilmaisivat kuitenkin huolensa oikea-aikaisesta ja merkityksellisestä osallistumisestaan kansallisella tasolla ja kehottivat lujittamaan yhteistyötä eurooppalaisen ohjausjakson kaikissa vaiheissa. Työmarkkinaosapuolet korostivat, että niiden laajempi osallistuminen muissakin kuin työllisyyskysymyksissä on tärkeää. Kansalaisyhteiskunnan edustajat korostivat, että kansalaisyhteiskunnan asema ohjausjaksossa on tunnustettava paremmin ja että kansalaisvuoropuhelua on jäseneltävä.

Työntajien² edustajat olivat laajalti tyytyväisiä pakettiin ja pitivät sitä tasapainoisena. Maakohtaisissa suosituksissa puututaan nyt aiempaa paremmin digitalisaatioon, väestön ikääntymiseen ja hiilestä irtautumiseen liittyviin tämänhetkisiin haasteisiin. Taloudellisen ja sosiaalisen lähentymisen varmistamiseksi työnantajien edustajat katsoivat, että on painotettava enemmän työntekijäkustannusten vähentämistä ja työntekijän verokiilan poistamista. Niiden keskeisenä huolenaiheena oli osaaminen ja erityisesti tarve varmistaa, että työvoiman digitaaliset taidot ovat oikealla tasolla. Osaamisvaje ja osaamisen kohtaanto-ongelmat ovat edelleen tärkeä prioriteetti erityisesti pk-yrityksissä, ja edustajat toivoisivat perusteellisempaa keskustelua asiasta työllisyyskomitean kanssa.

Työnantajajärjestöjen edustajat korostivat myös, että jäsenvaltioiden on uudenaikaistettava sosiaalietuusjärjestelmiään ja parannettava sosiaalisten investointien kohdentamista ja kustannustehokkuutta osana julkisen talouden vahvistamista koskevia laajempia toimia. Investointien osalta tarvitaan sekä yksityisiä että julkisia investointeja. Korkealaatuisten palvelujen tarjoamiseksi tehtävillä julkisilla investoinneilla on keskeinen merkitys köyhyyden vähentämisessä. Jäsenvaltioita myös kannustettiin jakamaan parhaita käytäntöjä ja kokemuksia siitä, miten voidaan parhaiten pienentää työntekijöiden verokiilaa kehittämällä työllisyyttä edistäviä tapoja rahoittaa sosiaalista suojelua.

² BusinessEurope, SMEunited (käsiteollisuuden ja pienten ja keskisuurten yritysten eurooppalainen liitto) ja Julkisten työnantajien ja julkisten yritysten eurooppalainen keskus (CEEP).

Ammattiliittojen³ edustajat korostivat, että talouskasvu on haurasta eikä se ole merkittävästi parantanut Euroopan sosiaalista ulottuvuutta. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin oikeusperustainen lähestymistapa olisikin otettava eurooppalaisessa ohjausjaksossa paremmin huomioon, jotta voidaan vastata köyhyyteen, sosiaaliseen syrjäytymiseen, matalapalkkaisuuteen ja sosiaalisen suojelun saatavuuteen liittyviin haasteisiin. Viimeaikaiset parannukset seuraavat kriisivuosia, jolloin investoinnit olivat rajallisia ja joiden jäljiltä elpyminen jatkuu edelleen. Ohjausjaksossa olisi sen vuoksi oltava uusi investointeja ja finanssipolitiikan viritystä koskeva osio. Jäsenvaltioille pitäisi sallia jonkin verran joustoa, jotta voidaan aktivoida julkisia investointeja ja luoda laadukkaita työpaikkoja. Rahoituksen tiukentamiseen keskittyvien maakohtaisten suositusten osalta EAY pyytää lisäämään joustavuutta, niin että pilari voidaan toteuttaa. Finanssipoliittinen liikkumavara sallisi jäsenvaltioiden parantaa sosiaalista tilannetta. Huolenaiheena mainittiin myös se, että työllisyyskomitean yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa sosiaalisesta vuoropuhelusta tekemän arvioinnin päätelmiä ei ole pantu täytäntöön.

Kansalaisyhteiskunnan⁴ edustajat olivat tyytyväisiä siihen, että vuoden 2019 maakohtaisissa suosituksissa on otettu paremmin huomioon työmarkkinat sekä koulutus ja sosiaalipoliittiset kysymykset ja että siihen on sisällytetty Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari. Hyvänä pidettiin myös sen tunnustamista, että investoinnit ja uudistukset on toteutettava samanaikaisesti. Edustajat korostivat, että vaikka työllisyys- ja koulutuskysymykset otetaankin suosituksissa hyvin huomioon, on keskityttävä enemmän kysymyksiin, jotka liittyvät (erityisesti lasten ja heikommassa asemassa olevien ryhmien) köyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen, kodittomiin sekä kohtuuhintaiseen, kestävään ja laadukkaaseen terveydenhoitoon ja pitkäaikaishoitoon. Korostettiin, että meneillään oleva suotuisa taloustilanne tarjoaa tilaisuuden ylöspäin tapahtuvaan lähentymiseen ja että edelleen olisi keskityttävä vahvasti uudistuksiin. Köyhyydessä jo elävien puolesta on tehtävä enemmän ja uudistusten täytäntöönpanoa on parannettava erityisesti heikommassa asemassa olevia ryhmiä ajatellen. Vero- ja etuusjärjestelmällä voidaan tukea työmarkkinoille osallistumista ja vähentää eriarvoisuutta.

³ Euroopan ammatillinen yhteisjärjestö (EAY)

⁴ Sosiaalinen foorumi, Eurodiaconia, EAPN, (huhtikuu) ja Eurochild.

Osa 3: Laaja-alaiset viestit monenvälisestä valvontaa ja monenvälisestä täytäntöönpanoa koskevista arvioinneista

Monenvälinen valvonta, joka koostuu komiteoissa tapahtuvasta maakohtaisten suositusten täytäntöönpanotilanteen vertaisarvioinnista, on yksi työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean päätehtävistä nimenomaan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.

A. Työllisyyskomitean monenvälisestä valvonnasta saadut viestit

Työllisyyskomitea teki lokakuun 2018 ja huhtikuun 2019 välisenä aikana monenväliseen valvontaan liittyviä arvioita ja maakohtaisen arvion, joissa tarkasteltiin maakohtaisten suositusten eri osatekijöitä, jotka liittyivät seuraaviin politiikan aloihin: i) pitkäaikaistyöttömyys, ii) työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu, iii) työmarkkinoiden segmentoituminen ja pimeä työ, iv) työmarkkinoille osallistuminen, v) aktiiviset työvoimapolitiikat ja julkiset työvoimapalvelut, vi) koulutus, osaaminen, ammatillinen koulutus ja aikuiskoulutus sekä viii) palkat, kilpailukyky ja työn verotus.

Kuten edellä todettiin, työllisyyskomitean monenväliseen valvontaan liittyvät arvioinnit järjestetään aihekohtaisesti. Siten jokaisesta arviointijoukosta voidaan laatia horisontaaliset päätelmät, jotka esitetään tässä ilmoituksessa.

Työllisyyskomitea arvioi **pitkäaikaistyöttömien integroitumisesta työmarkkinoille annetun neuvoston suosituksen** täytäntöönpanoa tilanteessa, jossa työmarkkinatilanne on parantanut mutta EU:n eri alueiden välillä on edelleen kehityseroja.⁵ Lisäksi täytäntöönpanoaste vaihtelee huolimatta siitä, että jäsenvaltiot ovat toimillaan pyrkineet parantamaan suosituksen täytäntöönpanoa. Julkisten työvoimapalvelujen valmiudet ovat yleinen haaste, ja joissakin jäsenvaltioissa on myös merkittäviä alueellisia eroja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisessa. Monissa jäsenvaltioissa pitkäaikaistyöttömien korkean rekisteröitymisasteen varmistaminen on tiiviisti sidoksissa siihen, että etuuksien saaminen edellyttää julkisiin työvoimapalveluihin rekisteröitymistä. Joissakin jäsenvaltioissa on toimintapoliittisin keinoin pyritty estämään rekisteristä poistuminen mutta monien on vielä parannettava työvoiman ulkopuolella oleville suunnattua tiedotusta ja kehitettävä kannustimia rekisteröitymistä varten.

⁵ Keskeiset viestit on lähetetty erikseen TSTK-neuvostolle, ks. neuvoston asiakirja 14409/18.

Arvioinnissa vahvistettiin, että lisäpalvelut, kuten sosiaali-, terveys-, koulutus- ja tukitoimenpiteet, ovat tärkeitä työllistymisen kannalta. Eri palveluntarjoajien välistä koordinoitua on pyritty lisäämään, mutta koordinoitua on edelleen keskeinen haaste. Jäsenvaltioissa yhden yhteyspisteen toteuttamisessa esiintyy vaihtelua – toiset ovat integroineet siihen kaikki palvelunsa, toiset taas ovat nimenneet yhden viranomaisen, joka toimii yhteyspisteenä. Työllistymissopimuksia tai vastaavia on useimmissa jäsenvaltioissa, mutta enemmän on tehtävä erityisesti yksilöllisten arviointien säännöllisen uudelleentarkastelun osalta. On esitetty monenlaisia työnantajien osallistumiseen liittyviä toimia, mukaan luettuina erityinen julkisten työvoimapalvelujen henkilöstö ja palkkatuet yhdistettynä työpaikkavalmennukseen. Joissakin jäsenvaltioissa ei kuitenkaan edelleenkään ole sidosryhmien keskinäisiä yhteistyökumppanuuksia koskevaa strategisempaa toimintamallia. Vaikka työllisyyskomitean indikaattorikehyksen perusteella ja jäsenvaltioiden tuella kerättyjen tietojen laatu ja kattavuus ovat yleisesti ottaen parantuneet merkittävästi, tarvitaan lisätoimia tulosten kestävyteen liittyvien tietojen parantamiseksi pitkäaikaistyöttömien osalta.

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevassa arvioinnissa tarkasteltiin työmarkkinaosapuolten uudistuksiin ja politiikkoihin sekä eurooppalaiseen ohjausjaksoon osallistumisen eri ulottuvuuksia. Arviointiin osallistui kansallisen tason ja Euroopan tason työmarkkinaosapuolia. Vaikka työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskeva oikeudellinen ja institutionaalinen kehys on otettu käyttöön suurimmassa osassa jäsenvaltioita, arvioinnissa todettiin, että kansallisten työmarkkinaosapuolten osallistuminen työllisyys- ja sosiaalialan uudistusten ja politiikkojen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon ja eurooppalaiseen ohjausjaksoon vaihtelee eri jäsenvaltioissa. Työllisyyskomitea korosti oikea-aikaisen ja tarkoituksenmukaisen osallistumisen merkitystä.

Työllisyyskomitea pani myös merkille haasteet, jotka liittyvät työmarkkinaosapuolten edustavuuteen joissakin jäsenvaltioissa, ja korosti tarvetta tukea tehokkaasti työmarkkinaosapuolten valmiuksien parantamista.

Työmarkkinoiden segmentoitumista ja pimeää työtä koskevien maakohtaisten suositusten arvioinnissa todettiin, että segmentoituminen ja pimeä työ ovat luonteeltaan heterogeenisiä EU:n jäsenvaltioissa ja että tilastot eivät yksinään aina anna kokonaiskuvaa tilanteesta. Segmentoituminen ja pimeä työ voivat vahingoittaa ihmisten elämää monin tavoin (niillä on esimerkiksi yhteys työterveyteen ja -turvallisuuteen ja sosiaalisen suojelun saatavuuteen) sekä taloutta laajemminkin. Jäsenvaltiot ovat viime vuosina toteuttaneet useita uudistuksia näillä aloilla, jotta voidaan edistää vakinaiseen työsuhteeseen palkkaamista ja laadukkaita työpaikkoja, mutta uudistusten kaikkien vaikutusten ilmeneminen vie kuitenkin aikansa. Monien nykyisten uudistusten tavoitteena onkin puuttua niihin kielteisiin seurauksiin, joita nykyisin koetaan vuosikymmeniä sitten toteutetun työmarkkinoiden osittaisen vapauttamisen myötä (eli tilapäisten sopimusten laajemman käytön salliminen ilman, että vakinaisia sopimuksia koskevaa sääntelyä muutetaan), esimerkiksi kaventamalla pysyviä ja määräaikaista työsopimuksia koskevan sääntelyn välistä kuilua (mukaan lukien verotukseen ja sosiaaliturvamaksuihin liittyvät näkökohdat).

Työllisyyskomitea totesi, että nykyisessä poliittisessa ilmapiirissä on vaikea päästä yhteisymmärrykseen siitä, mitä työmarkkinauudistuksia olisi tarkalleen ottaen toteuttava. Tämä korostaa sitä tärkeää roolia, joka työmarkkinaosapuolilla voi olla, samoin kuin tehokkaan työmarkkinavuoropuhelun merkitystä. Kuten monissa muissakin asioissa, koulutus ja osaaminen, joiden avulla ihmiset saavat eniten irti työmarkkinoiden tarjoamista mahdollisuuksista, ovat erittäin tärkeitä (ja on huomattava, että yksi segmentoitumisen kielteisistä vaikutuksista on se, että työnantajat ovat haluttomia investoimaan osaamiseen). Olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että työnhakijoille tarjotaan asianmukaista neuvontaa ja ammatinvalinnanohjausta. Tämä voi parantaa työtarjousten laatua ja vähentää osaamisen kohtaanto-ongelmia.

Yleisesti ottaen on tärkeää yhdistää pelotevaikutus ja ennaltaehkäisy (esimerkiksi tiedotustoimien avulla ja parantamalla luottamusta instituutioihin) pimeän työn torjumisessa. Tämä edellyttää yhteisiä toimia ja koordinoitua eri instituutioiden, kuten tarkastuslaitosten, sosiaaliturvalaitosten, julkisten työvoimapalvelujen ja veroviranomaisten välillä. Monissa tapauksissa kulttuurisidonnaisia asenteita ja käyttäytymismalleja on muutettava, mikä lähtökohtaisesti edellyttää pitkäaikaisia yhteisiä toimia. Olisi myös ymmärrettävä syvällisemmin uusien työmuotojen, myös alustatyön, asema ja rooli, kun otetaan huomioon tällaisten työmuotojen esiintyminen ja kasvava merkitys EU:n jäsenvaltioissa.

Työsuojeluviranomaisten vahvistamiseksi on toteutettu useita toimia: on lisätty tarkastajien kokonaismäärää ja varmistettu, että he käyttävät resurssejaan älykkäällä ja kohdennetulla tavalla. Jäsenvaltiot soveltavat usein alakohtaisia tai alueellisia toimintamalleja, joilla puututaan ongelmasta kaikkein eniten kärsiviin alueisiin. Lukujen perusteella nämä toimenpiteet tuottavat konkreettisia tuloksia.

Työmarkkinoille osallistumista käsitelleessä työllisyyskomitean arvioinnissa tarkasteltiin kahta eri ulottuvuutta: yksittäisten henkilöiden osallistumista sinänsä ja yksittäisten henkilöiden työtuntien lisäämistä. Joissakin tapauksissa pantiin myös merkille työmarkkinoille osallistumisen alueellisuus. Lastenhoidon ja ikääntyneiden hoidon saatavuus, laatu ja kohtuuhintaisuus voivat olla tärkeässä asemassa naisten työmarkkinoille osallistumisen kannalta. Monet jäsenvaltiot pyrkivät parantamaan hoidon tarjontaa, ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rooli on ollut ratkaisevan tärkeä useissa maissa (mikä herättää kuitenkin kysymyksiä pitkän aikavälin kestävydestä). Joustavista loma- ja työjärjestelyistä voi myös olla apua.

Samalla on syytä tarkastella verotusjärjestelmiä, jotka voivat vaikuttaa erityisesti talouden toisen tulonsaajan osallistumiseen. Samoin maksujärjestelmien huolellinen suunnittelu voi auttaa ihmisiä pääsemään työmarkkinoille ja pysymään niillä. Erityisenä haasteena on työn tuleva kehitys, jota on seurattava. Useat jäsenvaltio pyrkivät parantamaan naisten ja miesten palkkaerojen läpinäkyvyyttä ja niitä koskevaa tietoisuutta. Onkin kiinnostavaa nähdä, tuottavatko toimet tulosta.

Ikääntyneiden työntekijöiden osallistumista pyritään lisäämään rajoittamalla varhaiseläkkeelle siirtymistä ja varmistamalla työmarkkinoiden tarpeita vastaavaan koulutukseen pääsy. Tarvitaan moniulotteista toimintamallia, jossa integroidaan sosiaali- ja työllisyyspalvelut sellaisten heikommassa asemassa olevien ryhmien osalta, joilla on useita esteitä työmarkkinoille osallistumiselle. Anonyymi rekrytointi on väline, joka voi auttaa torjumaan syvään juurtunutta syrjintää työmarkkinoilla. Vaikka usein sanotaan, että monet työmarkkinoille osallistumiseen vaikuttavista tekijöistä ovat jossain määrin kulttuurisidonnaisia, viime aikojen onnistuneet aloitteet osoittavat, että myönteisiä tuloksia on mahdollista saada aikaan, vaikka se kestääkin.

Aktiivisia työvoimapolitiikkoja ja julkisia työvoimapolitikkopalveluja koskevassa arviossa todettiin, että vaikka työmarkkinatilanteet ovat paranemaan päin EU:ssa, jäsenvaltioissa on yhä enemmän osaamisvajeita eikä tilanteen paraneminen hyödytä kaikkia ryhmiä. Aktiivisia työvoimapolitiikkoja on suunniteltava ja toteutettava laajemmassa kontekstissa täydentämällä ja kehittämällä koulutustoimia sekä sosiaalipolitiikkaa ja -palveluja. Kohdennetut koulutustoimet ja kehittyneet keinot työmarkkinoiden tarpeiden määrittämiseksi ovat tärkeällä sijalla näiden kysymysten ratkaisemisessa (työmarkkinaosapuolilla voi olla tässä tärkeä rooli). On löydettävä keino, jolla voidaan mitata koulutuslaitosten laatua ja suorituskykyä ja antaa niistä selkeää tietoa kaikille sidosryhmille.

Aktivoinnin ja etuuksien välinen yhteys on tärkeää, jotta toimintapolitiikat hyväksytään yleisesti. Työnhakukriteerien määrittelyllä on varmistettava, että tämä yhteys vastaa sille asetettuja tavoitteita. Jotta työllisyysmahdollisuuksia voitaisiin laajentaa ja työllisyysvalmiuksia parantaa, aktiivista työvoimapolitiikkaa on täydennettävä riittävillä työllisyysneuvonnalla ja ohjeilla. Yleisesti ottaen aktiivisia työvoimapolitiikkoja olisi jatkuvasti seurattava, arvioitava ja tarkasteltava uudelleen, jotta varmistetaan niiden tehokkuus. Julkisten työvoimapolitikkopalvelujen osalta on toteutettu monia uudistuksia, joilla on parannettu niiden valmiuksia ja kattavuutta. Monet näistä uudistuksista ovat kuitenkin viivästyneet merkittävästi. Näiden uudistusten täytäntöönpanon seuranta on ratkaisevan tärkeää sen määrittämiseksi, saavutetaanko näillä uudistuksilla asetetut tavoitteet vai ei.

Koulutuksen, osaamisen, ammatillisen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen arvioinnissa monet tarkastelluista maakohtaisista suosituksista koskivat kokonaisvaltaista koulutusuudistusta. Digitaaliset taidot asetettiin etusijalle, usein hallituksen laajemman strategian puitteissa. Lisäksi korostettiin, että STEM-aineiden opiskelua on lisättävä. Tarkasteltaessa toimia, joilla opettajan ammatin houkuttelevuutta voidaan parantaa, palkka on vain yksi (joskin tärkeä) osa koko kuvasta. Huomiota on kiinnitettävä liikkuvuuteen, koulutukseen ja hallinnollisen rasitteen vähentämiseen.

Jäsenvaltiot soveltavat erilaisia toimintamalleja koulutusjärjestelmien osallistavuuteen. Osa keskittyy kielten oppimiseen, osa varhaiskasvatukseen ja osa laadun varmistamiseen kaikilla tasoilla. Kun otetaan huomioon haasteiden samankaltaisuus monissa jäsenvaltioissa, on tärkeää seurata, mitkä toimintamallit näyttävät tuottavan parhaita tuloksia. Koulunkäynnin varhainen keskeyttäminen on ongelma monissa maissa. Varhaisvaroitussjärjestelmien valmiudet ja tehokkuus ovat tärkeitä, mutta on myös tärkeää yksilöidä tällaisen varoituksen jälkeen toteuttavat toimet. Myös sen määrittäminen voi olla haasteellista, mikä on paras tapa saada perheet mukaan näihin toimiin. Osallistavuus voi myös olla pitkälti kiinni opettajien taidoista ja heidän kyvystään tehdä yhteistyötä vähemmistöjen ja lähtökohdiltaan heikompien kanssa.

Ammatillisen koulutuksen osalta monissa jäsenvaltioissa on toteutettu merkittäviä uudistuksia, joilla on pyritty parantamaan ammatillisen koulutuksen merkitystä. Tähän tarkoitukseen on usein käytetty EU:n rahoitusta, mikä ei tietenkään sinänsä ole ongelma, mutta nostaa esiin kysymyksen hankkeiden kestävydestä. Ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuuden parantamiseksi on kuitenkin tehtävä enemmän, sillä niiden hyödyntäminen on usein vähäistä. Oppisopimusmahdollisuuksia pk-yrityksissä olisi laajennettava. Työmarkkinaosapuolten osallistuminen on usein keskeisen tärkeää ammatillista koulutusta koskevien uudistusten onnistumiselle. Aikuiskoulutuksen tarjonnan ja hyödyntämisen parantamiseksi joissakin jäsenvaltioissa kokeillaan parhaillaan erinäisiä innovatiivisia toimintamalleja, kuten yksilöllisiä koulutustilejä. Kansallisten strategioiden lisäksi paikallisilla hankkeilla voi usein olla tärkeä rooli kattavuuteen liittyvien tiettyjen maantieteellisten puutteiden paikkaamisessa.

Palkkoja, kilpailukykyä ja työn verotusta koskevassa arvioinnissa todettiin, että palkkojen nousu on edelleen hitaampaa kuin mitä palkkojen nousun ja työttömyyden välisen perinteisen suhteen perusteella oli odotettavissa. Tärkeimmät tekijät palkkojen vähäiseen nousuun näyttävät olevan alhainen inflaatio ja tuottavuuden heikko kasvu. Myös muilla tekijöillä, kuten EU:n sisäisellä liikkuvuudella ja lisääntyneellä osa-aikatyöllä, voi olla vaikutusta. Yksi mielenkiintoinen muutamissa jäsenvaltioissa esiin tuleva ilmiö on vaatimus sisällyttää työehtosopimusneuvotteluihin enemmän muita kuin taloudellisia etuja, ja vastaavasti palkkojen nostamista vaaditaan vähemmän. Kaikkia näitä olisi hyödyllistä arvioida tarkemmin.

Politiikkatoimia, joilla voidaan puuttua palkkojen hitaaseen nousuun, ovat muun muassa vähimmäispalkkapolitiikka, vahvemmat työehtosopimusneuvottelupuitteet, verotus ja julkisen sektorin palkat. Välillisiä toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa palkkojen nousuun, ovat muun muassa politiikat, joilla laajennetaan sosiaalisen pilarin hengessä työntekijöiden oikeuksia ja äänivaltaa työehtosopimusneuvotteluissa (esim. sosiaaliturvan saatavuus, oikeuksien siirrettävyys, työntekijöiden maantieteellinen ja ammatillinen liikkuvuus) tai työmarkkinoiden kaksijakoisuutta heikentävä politiikka. Vaikka jäsenvaltioiden tehtävänä on usein vain varmistaa työehtosopimusneuvottelujen oikeudellinen kehys, saattaa olla mielenkiintoista tarkastella mahdollisia lisätoimenpiteitä, joilla kannustettaisiin työmarkkinaosapuolia lisäämään valmiuksiaan, työehtosopimusten kattavuutta tai sellaisten alojen tai työntekijöiden työehtosopimuksia, jotka eivät tällä hetkellä kuulu sopimuksen piiriin. Aktiivinen työvoimapolitiikka tarjoaa edelleen mahdollisuuksia parantaa työmarkkinoiden sopeutumiskykyä, lisätä työllistävyyttä, parantaa ammatillista liikkuvuutta ja laajentaa työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien työllistymismahdollisuuksia. Palkkojen nousun myötä on usein otettava huomioon kysymys ostovoimasta, joka saattaa silti laskea (esimerkiksi asumiskustannusten vuoksi). Jotkin jäsenvaltiot harkitsevat muita palkkoihin vaikuttavia toimenpiteitä, jotka esimerkiksi välillisesti lisäävät tuottavuutta ja kasvua stimuloimalla tutkimusta ja kehitystä ja investoimalla inhimilliseen pääomaan (koulutus, osaaminen ja elinikäinen oppiminen).

B. Sosiaalisen suojelun komitean monenvälistä täytäntöönpanoa koskevista arvioinneista saadut viestit

Sosiaalisen suojelun komitea tarkasteli maaliskuussa 2019 sen toimivaltaan kuuluvilla aloilla annettujen 38 suosituksen täytäntöönpanoa. Sen toimivaltaan kuuluvat: i) sosiaalinen suojelu ja sosiaalinen osallisuus; ii) eläkkeet; iii) terveydenhoito ja iv) pitkäaikaishoito. Terveystieteiden alaan liittyviä kysymyksiä tarkasteltiin yhdessä johtavien virkamiesten tasolla kokoontuvan neuvoston kansanterveystyöryhmän edustajien kanssa. Arvioinnit järjestettiin aihekohtaisesti, mikä mahdollisti horisontaaliset päätelmät.

Sosiaalisen osallisuuden ja sosiaalisen suojelun alan uudistukset

Euroopan talouden jatkuva laajentuminen viime vuosina on parantanut työmarkkinatilannetta ja lisännyt kotitalouksien tuloja. Tämä on johtanut siihen, että köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrä on vähentynyt alle kriisiä edeltäneen tason⁶. Myönteisestä kehityskulusta huolimatta elpymisen osallistavuus on edelleen huolenaihe, sillä eriarvoisuus on edelleen huomattavan suurta ja haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, jotka ovat vaarassa jäädä paitsioon, on paljon. Näihin haasteisiin on ehdottomasti puututtava hyvin suunnitelluilla sosiaalisen suojelun järjestelmillä, jotka investoivat ihmisten aktiiviseen osallistumiseen yhteiskuntaan ja talouteen ja joilla varmistetaan riskeiltä suojelu koko elämän ajan.

Sosiaalisen suojelun komitea tarkasteli vuoden 2019 monenvälistä täytäntöönpanoa koskevien arviointinsa osana sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden aloilla annettujen 11 suosituksen edistymistä. Aiempien vuosien tapaan useimmissa tällä alalla annetuissa maakohtaisissa suosituksissa keskitytään edelleen vahvasti aktiiviseen osallisuuteen, erityisesti sosiaalietuuksien kattavuuden ja riittävyuden parantamiseen sekä alueellisten erojen ja tulotukijärjestelmien pirstoutumisen vähentämiseen. Jäsenvaltioille annetuissa muissa suosituksissa kehoitettiin ratkaisemaan epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien henkilöiden sosiaaliseen suojeluun liittyvät puutteet; parantamaan veroetusjärjestelmien suunnittelua ja sosiaalimenojen koostumusta; sekä tarjoamaan korkealaatuisia palveluja (lastenhoito ja asuminen).

Sosiaalisen suojelun komitean monenväliset arvioinnit osoittivat, että jäsenvaltiot pyrkivät edelleen ratkaisemaan havaitut ongelmat, mutta uudistusten toteuttaminen näyttää hidastuneen. Komitea arvioi erityisesti, että kuluneen vuoden aikana edistyminen on ollut vähäistä lähes kahdessa kolmasosassa arvioiduista jäsenvaltioista. Vertailun vuoksi edellisen vuoden päätelmät osoittivat, että edistyminen oli vähäistä noin kolmanneksessa arvioiduista maakohtaisista suosituksista, ja loppuissa oli jonkin verran tai huomattavaa edistystä. Joidenkin jäsenvaltioiden osalta uudistusten toteuttamista on lykätty, koska on tarpeen saavuttaa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoite ja täyttää vakaus- ja kasvusopimuksen määräysten noudattamista koskevat vaatimukset.

⁶ 22,4 prosenttia EU:n väestöstä vuonna 2017.

Kun otetaan huomioon nämä tulokset ja tuleviin talousnäkyymiin liittyvät epävarmuudet, sosiaalisen suojelun komitea korostaa, että jäsenvaltioiden on kiireellisesti nopeutettava uudistuksiaan. Jäsenvaltioiden uudistuksia ohjaaviksi tavoitteiksi olisi jatkossakin asetettava sosiaalinen osallisuus ja suojelu sekä sosiaaliset investoinnit, sen mukaisesti kuin asiaa koskevat periaatteet on vahvistettu Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa ja kuin aktiivista osallisuutta koskeva toimintamalli viitoittaa..

Eläkeuudistukset

Ottaen huomioon eläkkeiden talousarviovaikutukset ja niiden sosiaalinen merkitys eläkkeet ovat olleet yksi jäsenvaltioiden uudistusohjelmien tärkeimmistä osatekijöistä eurooppalaisen ohjausjakson alusta saakka. Viime vuosikymmenen aikana eläkeuudistuksissa on keskitytty siihen, että eläkejärjestelmät mukautetaan väestörakenteen muutokseen ja että eläkejärjestelmän rahoituksen kestävyys varmistetaan. Viime aikoina riittävyyskysymykset ovat alkaneet korostua, mutta kestävyteen perustuvat eläkeuudistukset painottuivat edelleen vahvasti vuoden 2018 maakohtaisissa suosituksissa.

Sosiaalisen suojelun komitea tarkasteli eläkkeiden alalla annettujen 13 suosituksen täytäntöönpanoa. Suosituksista suurin osa koski eläkejärjestelmien moninaisia näkökohtia. Yhdeksässä suosituksessa korostettiin eläkkeiden kestävyyttä ja viidessä eläkkeiden riittävyttä tai oikeudenmukaisuutta. Kolmea jäsenvaltiota kannustettiin yhtenäistämään eri väestöryhmiä koskevia sääntöjä. Muissa suosituksissa korostettiin työurien pidentämistä tai lisäeläkkeiden tarjoamista.

Vuoden 2018 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa koskevat monenväliset arvioinnit osoittivat, että monissa maissa on jo otettu käyttöön ja toteutetaan edelleen toimenpiteitä, joilla puututaan eläkejärjestelmien kestävyysaasteisiin. Tällaisia toimenpiteitä ovat muun muassa eläkeiän nostaminen, myöntämisedellytysten tiukentaminen ja varhaiseläkemahdollisuuksien rajoittaminen. Jotkut jäsenvaltiot ovat ryhtyneet tarkistamaan eläkkeiden laskentamenetelmiä tai laajentamaan kannustimia, joilla eläkkeelle jäämistä lykätään. Toiset maat ilmoittivat eläkkeiden riittävyttä parantavista toimenpiteistä, joihin kuuluvat vähimmäiseläkkeiden korotukset, lisämaksut pieneläkkeisiin ja indeksointi. Muutamat jäsenvaltiot ovat aloittaneet merkittäviä eläkeuudistuksia, joiden on määrä tuottaa tuloksia tulevina vuosina.

Sosiaalisen suojelun komitean arviointi osoitti, että noin puolet arvioituista jäsenvaltioista on saavuttanut jonkinlaista tai huomattavaa edistystä, kun taas viime vuoden arvioinnissa vain kolmasosa jäsenvaltioista oli edistynyt vastaavasti. Kaksi jäsenvaltiota ei ollut kuitenkaan edistynyt tänä vuonna suositustensa vaatimusten täyttämässä.

Sosiaalisen suojelun komitea katsoo tämän arvioinnin perusteella, että ikääntyvien yhteiskuntiemme kasvaviin väestörakenteen muutospaineesiin vastaamiseksi joissakin jäsenvaltioissa tarvitaan lisätoimia, kun taas niissä jäsenvaltioissa, joissa uudistuksia on jo hyväksytty, ne on toteutettava kurinalaisesti ja lipsumatta. Riittävyteen liittyvät huolenaiheet olisi otettava näkyvämmiin huomioon jäsenvaltioiden uudistusohjelmissa. Elinajanodotteen noustessa pidemmät työurat ovat välttämättömiä, jotta miehet ja naiset voivat saada riittävät eläkkeet. Jäsenvaltioiden uudistusohjelmissa olisi oltava toimenpiteitä, jotka edistävät ammatillisen toiminnan jatkumista pidempään ja työmarkkinoilta poistumisen siirtymistä myöhemmäksi sekä yhtäläisiä edellytyksiä eläkeoikeuksien kerryttämisessä.

Terveydenhuollon uudistukset

Yleiset ja kestävät terveydenhuoltojärjestelmät, jotka takaavat oikea-aikaisen, korkealaatuisen ja kohtuuhintaisen terveydenhuollon saatavuuden, ovat keskeinen osa Euroopan sosiaalista mallia. Vaikka terveysjärjestelmissä on eroja eri puolilla EU:ta, monet haasteista ovat yhteisiä. Väestön ikääntyminen, innovatiivisten teknologioiden ja lääkkeiden kasvavat kustannukset ja terveydenhoitoalan ammattilaisten puute tai epätasainen jakautuminen ovat tekijöitä, jotka luovat paineita jäsenvaltioiden terveysjärjestelmille.

Vuoden 2018 ohjausjaksolla terveydenhuoltoon liittyviä maakohtaisia suosituksia annettiin 12 jäsenvaltiolle. Yhteensä seitsemälle jäsenvaltiolle annettiin suosituksia järjestelmiensä julkistaloudellisen kestävyuden ja kustannustehokkuuden parantamisesta. Kahdessa kyseisistä jäsenvaltioista oli myös saatavuushaasteita yhdessä muiden arvioitujen maiden kanssa.

Monenvälisissä arvioinneissa, jotka toteutettiin yhdessä johtavien virkamiesten tasolla kokoontuvan neuvoston kansanterveystyöryhmän kanssa, on käynyt ilmi, että kaikki arvioidut jäsenvaltiot ovat uudistamassa terveysjärjestelmiään havaittuihin haasteisiin vastaamiseksi, vaikkakin uudistusten voimakkuus vaihtelee. Uudistustoimet vaihtelevat kattavista uudistuspaketeista (jotka edellyttävät pitkän aikavälin toimintamalleja niiden hyväksymiseksi ja täytäntöön panemiseksi ja jotka voivat näin ollen viivästyä) lyhyen aikavälin toimenpiteisiin (jotka eivät kuitenkaan aina ratkaise perimmäisiä ongelmia). Uudistuksiin kuuluu muun muassa toimia, joilla tehostetaan perusterveydenhoidon ja integroidun hoidon tarjoamista ja siirretään joitakin palveluja pois sairaalahoidon piiristä; parempia ja integroidumpia hoitoketjuja kroonisesti sairaille; tehostettuja seulonta- ja ehkäisyohjelmia; kannustimia potilaille, lääkäreille ja farmaseuteille lääkkeiden käytön rajoittamiseksi; toimenpiteitä, joilla parannetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien mahdollisuutta päästä osallisiksi esimerkiksi tietyistä lääkkeistä ja hoidoista; toimia, joilla edistetään terveempiä elämäntapoja (myös nuorten keskuudessa); sekä toimenpiteitä, joilla puututaan henkilöstöpulaan, matalapalkkaisuuteen ja terveydenhuoltohenkilöstön epätasaiseen alueelliseen jakautumiseen joissakin jäsenvaltioissa.

Jäsenvaltioiden ponnisteluista huolimatta edistyminen terveydenhuoltojärjestelmien uudistamisessa näyttää kesäkuusta 2018 lähtien hidastuneen. Sosiaalisen suojelun komitean tänä vuonna tekemä arviointi osoitti, että noin puolet arvioiduista maista oli edistynyt havaittujen haasteiden ratkaisemisessa jonkin verran tai merkittävästi, kun taas toinen puolikas oli edistynyt vain vähän. Viime vuonna puolestaan suuri enemmistö arvioiduista jäsenvaltioista oli edistynyt jonkin verran tai merkittävästi. Komitea korostaa, että käynnistettyjä uudistuksia on tarpeen jatkaa, nopeuttaa ja syventää, erityisesti kun on kyse terveysjärjestelmien tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamisesta. Kestävyyden parantamiseksi tarvitaan riittäviä ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä palvelujen laatua ja saatavuutta kuitenkin vaarantamatta. Tarvitaan myös lisätoimia erilaisten terveydenhuoltopalvelujen integroimiseksi ja terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen välisen koordinoinnin parantamiseksi.

Pitkäaikaishoidon uudistukset

Kolmelle jäsenvaltiolle annettiin vuonna 2018 pitkäaikaishoitoa koskevia maakohtaisia suosituksia, joissa keskityttiin yleisesti kustannustehokkuuden parantamiseen mutta puututtiin myös palvelujen pirstoutumiseen ja hallinointiin. Ilmoitettuihin toimenpiteisiin sisältyy uusien ratkaisujen testaaminen, jotta voidaan tarjota integroidusti pitkäaikaishoitoa kotiympäristössä, sujuvoittaa kroonisesti sairaiden hoitoa ja ottaa käyttöön yhtenäisiä mekanismeja potilaiden hoitotarpeiden arvioimiseksi.

Pitkääikaishoitopalvelujen tarjontaan liittyvät huolenaiheet, jotka koskevat kasvaviin tarpeisiin vastaamista, ovat edelleen ajankohtaisia, kun otetaan huomioon väestön ikääntyminen kaikkialla Euroopassa. Ottaen huomioon pitkäaikaishoitojärjestelmien kestävyys ja toimintaan kohdistuvat paineet sosiaalisen suojelun komitea toteaa, että tarvitaan yhä ennakoivampaa toimintatapaa, jolla pyritään samanaikaisesti tehostamaan ennaltaehkäisyä ja edistämään tehokasta ja kustannustehokasta hoitoa vaarantamatta kuitenkaan sen laatua, saatavuutta ja itsenäisen elämän edellytyksiä.